

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОВПЛИВУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕПРЕСИВНОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Підлітковий вік є одним з емоційно найтяжчих періодів в житті людини, через можливе виникнення соматичних та психологічних змін. Новоутворення цього віку є досить складними для сприймання, в першу чергу, для самої дитини, а також для її оточення, батьків, вчителів.

Відсутність психологічної стабільності та раптове виникнення досить сильних подразників можуть спричинити появу депресивних настроїв у підлітка. Часто підвищені вимоги до дитини, непорозуміння з батьками, вчителями, переживання щодо власної зовнішності призводять к посиленню депресивних станів. В підлітковому віці та юності депресивні симптоми в більшості випадків подібні до симптомів депресії у дорослих. Відчай та почуття неможливості вирішити ситуацію, призводять у цьому віці до підвищення рівня ризику виникнення суїциду. Іноді такі підлітки намагаються покращити свій психосоматичний стан за допомогою алкоголю або наркотиків.

Однією з провідних діяльностей в підлітковому віці є спілкування, знаходження свого місця у соціальній групі, самоствердження саме через соціальні відносини. Виникнення проблем у цій сфері може спричинити появу депресивних настроїв, а відсутність підтримки з боку рідних – посилити.

Сприйняття групою однолітків, схвалення з їхньої сторони – це те, що так необхідно підлітку. Саме відчуття приналежності до певної соціальної групи додає дитині впевненості у собі при відсутності стабільного й чіткого рівня самооцінки. Думка ровесників стає вагомою для підлітка, в той час як, позиція дорослих – знецінюється. Конфлікт з соціальним оточенням або неприйняттями однолітками можуть призвести до серйозних емоційних та психологічних порушень, дитина стає замкненою, мовчазною, апатичною, агресивною, спостерігається почуття безнадійності та досить часте

перебування в поганому настрої. Також, відбувається зниження показників когнітивних функцій.

Так як більшу частину часу підліток перебуває на навчанні, то очевидно, що він шукатиме схвалення у навчальному колі, якщо потрібного не буде досягнуто, то дитина почне шукати спілкування поза межами школи. Як раз саме в цей момент дуже багато залежить від уподобань та інтересів, тобто при відвідуванні певних гуртків є можливість компенсувати спілкування, яке не склалося у шкільному колі. При відсутності позашкільної діяльності, спілкування та підтримуючого оточення у вигляді батьків та найближчого друга, підліток може шукати своє місце у вуличних об'єднаннях. Такі підліткові групи утворюються на базі певних поглядів на життя музику тощо, це переважно субкультури, або ж на спонуканні до вчинення протиправних дій. До таких соціальних груп нерідко відносяться діти з неблагополучних сімей, підлітки з девіантною та делінквентною поведінкою, заохочується вживання алкоголю, іноді наркотичних засобів та тютюнопаління.

Для дослідження особливостей взаємозв'язку соціалізації та депресивності було обрано методики: «Дипрископ» [2], Q – сортування за В.Стефенсоном [1]. У діагностуванні приймали участь 26 учнів 9-В класу Спеціалізованої школи №82 ім. Т.Г. Шевченко. За результатами методики «Дипрископ» було виділено вісім респондентів з чітко вираженими депресивними настроями. Згруповано школярів було за певними твердженнями, які вміщували в собі досить негативне емоційне забарвлення й відносились до шкал вимірювання депресії за різними сферами та показниками.

Одними з спільно обраних тверджень були й висловлення, які пов'язані з соціалізацією, й дають нам можливість створити уявлення про соціальне життя підлітка, його стосунки з ровесниками. У школярів з депресивними ознаками спільним були твердження № 20 «я намагався уникати спілкування з іншими» та №7 «я відчував себе самотнім». За методикою Q – сортування (В.Стефенсон), в першу чергу, було звернено увагу на показники саме цих вісьмох респондентів.

Отримані показники свідчили про високе бажання дітей бути частиною того колективу в якому вони знаходяться, виражається «залежність» від оточення з яким вони взаємодіють. Досліджувана вісімка умовно поділилась на тих хто «залежний», але активно демонструє своє неприйняття правил колективу привертаючи увагу до своєї особистості, але в той самий час прагне бути активним учасником цього маленького закритого «суспільства». Інші «залежні», через страх втратити свою приналежність до групи, не приймають участі у конфліктних ситуаціях, не виражають активності та не висловлюють свою особисту думку.

За обраними методиками було встановлено взаємозв'язок між депресивними настроями та соціалізацією, тобто рівнем успішності встановлення соціальних контактів в підлітковому віці. Результати проведеного дослідження дали змогу зрозуміти складність спілкування для підлітка при виникненні депресивних настроїв, певну закритість, почуття самотності, добровільного або вимушеного уникнення спілкування у групі ровесників. Але в той же час «залежність» від суспільної думки та бажання бути частиною навчального колективу.

Список використаних джерел

1. Методика "Q -сортировка" (В.Стефансон) // Психологические тесты / Под ред. А.А.Карелина: В 2т. – М., 2001. – Т.2.— С.65-69.
2. Подольский А.И., Идобаева О.А., Хейманс П. «Диагностика подростковой депрессивности. Теория и практика» - СПб.: Питер, 2004.— 202с.